

SZÉCHENYI 2020

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

TOP-5.3.1-16-FE1-2017-00006

A helyi identitás és kohézió erősítése Lepsény térségében

Helytörténeti tanulmányok

Készült: 2019. március

Készítette: Magyar Műemléki Topográfia Nonprofit Kft.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Soponya története röviden

Bevezetés

Soponya a mai Magyarország területén, ezen belül Fejér megyében, Székesfehérvártól délre, a Balatontól Keletre a Sárvíz mentén található. Napjainkban Soponya alatt értjük az 1936-ban Nagyláng és Soponya településekből létrejött nagyközséget.¹ A település, azóta páratlan természeti adottságainak köszönhetően folyamatosan fejlődik a maga gyorsaságában.

A tanulmány célja bemutatni a választott helység helyzetét, természetföldrajzi tulajdonságait, nevének kialakulását és történelmét a kezdetektől napjainkig.

Természetföldrajzi ismertetés

Ha Soponya földrajzi ismérveit szeretnénk vizsgálni, akkor a Mezőföld, azon belül is a Sárvíz menti területeket kell jobban szemügyre vennünk. A Mezőföld az Alföld legnyugatibb középtája, Észak-nyugat Érdtől Balatonfűzfőig a Dunántúli középhegység nagytájjával határos, Nyugaton a Balaton Keleti partvidéke határolja, Siófoktól Szekszárdig a Sió választja el Külső Somogytól és a Tolnai dombságtól, Keleten pedig a Dunamenti síkság húzza meg határait. Területe körülbelül 4400 km², ezen halad át a Bakonyban eredt Sárvíz, amely mentén található Soponya.² A táj felépítését³ tekintve felső pannóniai homokos-agyagos beltavi és felsőpliocén homokos-kavicsos képződmények a jellemzőek, de ezen kívül a hulló poros lejtőleemosás és a szél fújta ártéri üledékek is jellemzőek.⁴ A legnagyobb kiterjedésű hordalékkúpot az Ős-Sárvíz építette, amelynek tengelye Székesfehérvár, Aba, Sárkeresztúr és Németkér vonalában húzódott, közvetlenül Soponya mellett.⁵

Soponya domborzatát tekintve a Velencei-tó délkeleti területére kell összpontosítanunk. Az eróziós halom vidék fokozatosan szűnt meg, a Duna és

¹ HELYSÉG 1973. 1003. P.

² ÁDÁM 1967. 253. P.

³ KÉP 2

⁴ ÁDÁM 1967. 253. P.

⁵ ÁDÁM 1967. 254. P.

Sárvíz köze, és a Közép-mezőföld domborzatát lösz⁶ felhalmozódás és lepusztulás jellemezte. 10-60 méter vastag talajréteggel tagolt lösz képződött, az amúgy is tagolt tájon. A lösszel borított hullámos felületű síkságot völgyekkel tagolt löszhátak, hordalékkúpok és kisebb süllyedékterületek jellemzik. Legnagyobb kiterjedésűek a löszplatók. A terület a löszplatók alapján két egyenlő részre oszlik. Soponya a Sárbogárdi löszplatóhoz tartozik, amely a Seregélyesi völgy és a Sárvíz völgye között alakult ki. Kb. 20-40 méter vastag löszről beszélhetünk, amely Északnyugat Délkelet irányban emelkedik ki.⁷

A település éghajlata két nagy éghajlati körzet, a meleg és a mérsékelt meleg találkozásának területén fekszik. A felhőzet évi átlaga 50-56%, a napsütés bőséges, évi több mint 2000 óra, a Séd és Sárvíz völgyében ráadásul gyakran alakul ki köd is. Uralkodó szele az északnyugati, amely a Bakony és a Vértes közötti csatornában felerősödve nagy erővel lép a Mezőföldre. A Mezőföld hazánk száraz középtájaihoz tartozik, a csapadék évi összege az 500 mm-t sem éri el.⁸

A Duna és a Sió-völgy közötti terület vízfolyásai Északnyugat és délkelet irányba lejtnek. A vízfolyások⁹ laza fiatal üledékekkel borított felszínen ahol a lejtők pusztulása erős, nem alakíthattak ki mély völgyeket. Soponya környékének legjelentősebb vízfolyásai a Sárvíz-nádor csatornától délre a Kabóka-patak, Csikgát-patak és Bozót-patak.¹⁰ Ezen kívül Soponya térségében víztározó és halastavak kerültek kialakításra.¹¹

A Mezőföld az alföld flóraidékébe tartozik. Eredetileg kétharmad részben erdős sztyepp és zárt erdő boríthatta, löszön és homokon egyaránt. A Mezőföld nagy része, így Soponya környéke is a löszhátak termékeny talajainak köszönhetően mezőgazdasági művelés alatt állnak. A Sárvíz régi árterén ma már az egykori ártéri és mocsártereket lecsapolták és feltörték és így a mocsár és a lápvilág már a múlté.¹² Az állatvilágot tekintve Soponyán kimondottan jellemző a szürke és kanalas gém.¹³

⁶ KÉP 3

⁷ ÁDÁM 1967. 257-258. P.

⁸ ÁDÁM 1967. 263-266. P.

⁹ KÉP 4

¹⁰ ÁDÁM 1967. 278. P.

¹¹ INTERNET 1

¹² ÁDÁM 1967. 285-288. P.

¹³ ÁDÁM 1959. 390-391. P

A talaj¹⁴ első rátekintésre csernozzom. A homokterületek talajviszonyait a futóhomok tarkítja, amely az Ős Sárvíz hordalékkúpján és Sárvíz mentén jellegzetes, ezeket ma legelőként hasznosítják.¹⁵

Soponyáról a fent említett természetföldrajzi összefoglalás alapján egyértelműen kijelenthető, hogy rendkívül fontos természeti adottságokkal rendelkezik. Nem véletlenül található a Sárvíz-völgyi Tájvédelmi Körzet, vagyis a Duna-Ipoly nemzeti Park területe alatt.¹⁶

A kezdetek előtt

Fejér megye területén valószínűleg éltek ősemberek, ezt számos régészeti lelet bizonyítja. Soponya környékén is találtak két ék alakú és négy fejsze alakú kőeszközt, szerpentin baltát, cserépedényeket, emberi csontvázakat.¹⁷ Azonban az első valóban lényeges, itt élő népesség a római volt.

Augustus császár idején kezdődött meg Pannónia meghódítása és kiépítése a barbár támadások ellen. Az előkerült leletek alapján Soponya és környékén római településeket feltételeznek. Káloz eredeti neve például Colonia, vagyis telep volt. Egy ettől távolibb települést neveztek el Longanak, vagyis távolinak, ebből a Long kifejezésből magyarosodhatott át a Láng kifejezés, amelyről a Soponya melletti Nagyláng juthat eszünkbe.¹⁸ Erre az állításra azonban erős kritikát kellett alkalmaznom, és amíg nem találok meg az állítás valódi forrását, addig ezt csak egyfajta mesének, érdekességként említhetem.

A népvándorlások korát tekintve már tágabbak ismereteink. Önálló telepésekre utal a soponyai temető. 1936-ban került elő az első sír Marosi Arnoldnak köszönhetően, majd később még többet sikerült feltárni a községi homokbányában. Bóna István találta meg a temető utolsó három sírját.¹⁹ A sírok nyugat-keleti irányúak voltak szorosan egymás mellett, ebből pedig arra lehet következtetni, hogy ez egy tudatos temető volt. Találtak torzított koponyákat, melyeket 455 körülre datáltak. Ezen kívül sűrűfésű és ékszer is kerültek elő a sírokból, amelyet szintén az V. századi divathoz

¹⁴ KÉP 5

¹⁵ ÁDÁM 1967. 290-292. P.

¹⁶ INTERNET 2

¹⁷ URBÁNYI 1995. 4. P.

¹⁸ URBÁNYI 1995. 5. P.

¹⁹ BÓNA 1971. 49.P.

kapcsolnak a kutatók. A soponyai sírok korát tehát az ékszerek²⁰ határozták meg. Hazánkban egyedülállónak számított az az ezüst fibula, melyet a soponyai temetőben találtak. Ennek köszönhetően datálták a sírokat, hiszen galliai frank hasonlóságot mutattak ki, melyet a késő V. századra tehetünk.²¹

Az avar időszak sírjairól már nem eldönthető hogy milyen temetőkből származnak. A legtöbb falusi temető, melyet később is tovább használnak. Soponya ekkori leletei közé tartozik az 1920-as évek végén előkerült ló csontváza zablával és kengyellel együtt.²² A IX. század elejére az avar birodalmat felváltotta a frank határgrófság. A X. században a magyarok már sűrűn megszállták a megye területét, különösen az északi felét, ez lett az Árpádok szállásterülete is. A Sárvíz mentén a megye déli felében azonban besenyő szállásterületet alakítanak ki a hajdani ellenfél maradványaiból így Soponyán is.²³

A középkor tükrében: Soponya kialakulása

A helység nem mindig pontosan a Soponya nevet viselte, forrásainkban több féle alakjával találkozhatunk. Nevének kialakulása bizonytalan eredetű, a legelfogadottabb elmélet az, hogy Sop személynév bővült ki képzőekkel és alakult ki a ma is ismert Soponya.²⁴ Vannak, akik úgy gondolják, hogy volt egy Sopony nevű földesura a településnek, vagy egy vezér, akinek sírjáról nevezték el a környéket.²⁵ Ami biztos, hogy Villa Supunaként említik 1276-ban,²⁶ Terra Populorum de Supunának 1276-ban,²⁷ vagyis ismert kezdeteit a XIII. századra tehetjük. 1324-ből ismert egy oklevél, melyben I. Károly Hench fiának, János mesternek adja Simontornya várát a hozzá tartozó falukkal, köztük Supunával.²⁸ Innen tudjuk, hogy az Anjouk idején Simontornyának várához tartozott. 1401-ben már Sopponyaként említik, amely azért furcsa, mert egy korábbi 1380-as oklevélben már ma is ismert

²⁰ KÉP 6

²¹ BÓNA 1971. 14. P.

²² BÓNA 1971. 54. P.

²³ BÓNA 1971. 43-45. P.

²⁴ KISS 1988. 489. P.

²⁵ URBÁNYI 1995. 7. P.

²⁶ CSÁNKI 1897. 345.P.

²⁷ TELEKI 1863. 146-147. P.

²⁸ DLDF 2223

alakját írták.²⁹ Ezen kívül még találkozhatunk a Sopona, Suppuna, Supana, Supuna, Supunya nevekkel is.³⁰

A török idők alatt: Soponya a kora újkorban

Még mielőtt Fejér megye török megszállás alá került volna, több forrás is említi Soponya nevét. 1559-ben 14 földbirtok és 5 szőlőről tesz említést a forrás, illetve soponyai birtokosokat említ. 1585-ben száll a falu a királyra, amikor kiderül, hogy korábbi tulajdonosa Istvánffy István meghalt.³¹ Ez után a község többször cserél tulajdonost, a török megszállás után azonban már csak 1645-ből van írásos emlék, hogy törököket fogtak el Soponya határában.³² 1647-ben a települést Veszprém megyéhez csatolják. 1666-ben került a Zichy család birtokába. A Rákóczy szabadságharc idején a település gyakran volt lakatlan.³³ A település a szabadságharc ideje alatt nagy károkat szenvedett, ezért 1713-ban a nemzeti közgyűlés határozata szerint felmentették a községet az adóterhek alól. 1718-ban a törvénybíró Nagy Péter, a falu bírása Thott János notárius. Ezekből az időszakokból több összeírás is fennmaradt, ezek részleteiben azonban nem kívánok elmerülni, csupán csak átfogóan részletezem, mikről tesznek említést ezek az összeírások. Megemlítik a jobbágyok számát, telkük nagyságát, az állatállományt. Írtak a szőlőkultúráról, a mészárszékről, szántókról, legelőről. Azt is tudjuk, hogy a településnek nincsen erdője. Van olyan számadás, ahol a dézsmafizetők neveit említik pontosan. 1747-re az is kiderül, hogy a településnek nincs katolikus papja, csak református. Soponya híres volt a juh és bányanyenyésztésben, ezért efféle összeírásokkal is találkozhatunk.³⁴ Összefoglalva ezeknek az összeírásoknak a tanulságait, kiderülhet számunkra, hogy Soponya egy virágzó mezőgazdasági település volt a korszakban. Nem csak a legelőkben, szántókban bővelkedtek, de magas színvonalon tenyésztettek állatokat és termeltek minőségi bort is. Ezen kívül már ekkoriban kiderül, hogy Soponya egy református vallású település.

²⁹ DLDF 42150

³⁰ GYÖRFFY 1987. 403. P.

³¹ URBÁNYI 1995. 8. P.

³² URBÁNYI 1995. 9. P.

³³ URBÁNYI 1995. 9. P.

³⁴ URBÁNYI 1995. 10-11. P.

Az újkor kezdetén, reformkor és dualizmus

Az újkort 4 egységre bontottam. Az 1773-1808-ig terjedő időszakban³⁵ Soponya jogállása szerint a latin forrásokban pagus³⁶, vagyis falu.³⁷ Fejér vármegyéhez tartozik³⁸, latinul Albensis comitatus³⁹, ezen belül is a Sármellői járáshoz⁴⁰. A birtoklási adatok szerint már ebben az időben a Zichy család birtoka volt, pontosabban Gr. Zichy János özvegyének Luzsénszky Teréziának a tulajdona.⁴¹ A népesség 979 fő a korabeli források alapján, 134 házzal és 169 háztartással.⁴² Ami érdekes, az a vallási megoszlás. Tudjuk, hogy 71 római katolikus és 5 izraelita vallású embert tartottak számon 1773 és 1808 között, azonban a reformátusok és evangélikusok száma ismeretlen.⁴³ Feltételezve, hogy a népesség 979 fő és római katolikusok illetve izraeliták száma összesen csak 76 fő, így a lakosság igen nagy része, több mint 900 fő református vagy evangélikus. Azonban az 1773-mas forrás a vallás megjelölésére a helvét kifejezést használja, tehát a többség református vallású⁴⁴, és az 1799-es forrás is katolikus és református vallásúakat említ.⁴⁵ Egyházi beosztás szerint a székesfehérvári püspökséghez tartoztak. Az 1799-es forrás még azt is leírja, hogy határa gazdag termésű, utalva a mezőgazdasági jelentőségre.

A reformkor idején⁴⁶ még mindig Fejér vármegyéhez tartozik,⁴⁷ azonban 1828-ban úgy is megjelenik, mint Székes Fejér vármegye.⁴⁸ Jogállását tekintve a település még mindig pagus, vagyis falu.⁴⁹ A birtokosnál azonban már változást figyelhetünk meg, földes urának Gr. Zichy János örököseit jelöli meg a forrás.⁵⁰ A népesség száma 1828-ra már 1600 fő, a házak száma is 154-re emelkedett. Vallási tekintetben a reformátusok száma még mindig magas, 1361 fő, a katolikusoké ezzel

³⁵ TÁBLÁZAT 1

³⁶ LIPSZKY 1808. 601. P.

³⁷ FEJÉR 1987. 38. P.

³⁸ VÁLYI 1799. 272. P.

³⁹ BARANYAI 1920. 9. P.

⁴⁰ FEJÉR 1987. 38. P.

⁴¹ FEJÉR 1987. 38. P.

⁴² FEJÉR 1987. 38. P.

⁴³ FEJÉR 1987. 38. P.

⁴⁴ BARANYAI 1920. 9. P.

⁴⁵ VÁLYI 1799. 272. P.

⁴⁶ TÁBLÁZAT 2

⁴⁷ FÉNYES 1836. 82. P.

⁴⁸ LUDOVICUS 1828. 23. P.

⁴⁹ LUDOVICUS 1828. 23. P.

⁵⁰ FÉNYES 1836. 82. P.

szemben csak 230 fő, tehát a falu vallását tekintve egyértelműen református.⁵¹ 1836-ra sem változik meg a helyzet, 10-zel több katolikus és 36-tal több református főt számolnak, és szintén református anyaegyházat állapítanak meg.⁵² Ugyanez az 1836-os forrás ír a terület termékeny határáról. Sok rét, legelő és szőlőskert található itt, a marha és juhtenyésztés pedig virágzik.⁵³

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején a források szerint a szerbek és horvátok feldúlták és kifosztották a települést, és még kolera járvány is kitört. A Bach korszak alatt a falunak lett egy bábája, és a korszak oktatáspolitikája szerint az iskolák is rendezettek és az előírás szerint folyik az oktatás.⁵⁴ Közvetlenül a kiegyezés előtti években furcsa, de a forrás Fehér vármegyeként jelöli meg a területet. Ezen belül még mindig a Sármelléki járáshoz tartozik Soponya.⁵⁵ Ezen kívül már itt felmerülnek Soponyához tartozó területek, azon belül is Nagyláng, Kisláng, Loob, János-Major, Péter Szállás, Tarnócza, Csősz-major, Világos-major, Uj-major és Kispusztá puszták. A lakosság száma 2905 fő. Közigazgatási adataink is vannak, a római katolikus püspöki megye központja Székesfehérvár, a Dunántúli egyházi kerületben. Székesfehérvár a hadfogadó kerület, az adóhivatal és az utolsó posta helyszíne is.⁵⁶

A dualizmus ideje alatt Soponya jogállása azonban már nagyközség. A lélekszám 1559-re nő és 248 házat tartottak számon. Az anyaegyház még mindig református, a római katolikus csak leányegyház. Megjelenik a terület nagysága is, 2525 katasztrális holdról tesz említést a forrás. A törvényszék, járásbíróóság és adóhivatal Székesfehérváron van, és már postaállomásról is van említés. A forrás már Nagylángot is megemlíti, utalva a két település kapcsolatára.⁵⁷

A II. katonai felmérés is az újkor idejére esik, Magyarországon 1806 és 1869 közötti időszakra. Az ehhez kapcsolódó térképekről is említést tennék. Az első képen⁵⁸ található Soponya és a környező települések. Láthatjuk a szomszédos Nagyláng települést, amely ekkor még különálló község volt. Az korábban mezőgazdasági

⁵¹ LUDOVICUS 1828. 23. P.

⁵² FÉNYES 1836. 82. P.

⁵³ FÉNYES 1836. 82. P.

⁵⁴ URBÁNYI 1995. 17. P.

⁵⁵ HELYNÉVTÁR 1863. 22. P.

⁵⁶ HELYNÉVTÁR 1863. 714-715. P.

⁵⁷ HELYSÉG 1888. 79. P.

⁵⁸ KÉP 7

gazdagságra is bizonyítékot kapunk, amint észrevételezzük a Soponyai szőlőhegyet, és a környező legelőket, szántókat. A második képen⁵⁹ Soponya közeli területét láthatjuk. A kép bal szélén láthatjuk a település temetőjét. Szinte egy egyutcás településről beszélhetünk, a lakóépítmények kőből vannak és egy utca mentén sorakoznak fel, mögöttük a kerttel. A kép jobb oldalán lévő vizes terület mocsárra és nádasokra utal.

Soponya a jelenkorban, története napjainkig⁶⁰

Közvetlenül az első világháború előtt Soponya helyzetét tekintve még mindig Fejér vármegyéhez tartozik, azon belül annyiban azonban változtak a körülmények, hogy bár korábban is Székesfehérvár volt a közigazgatási központ, azonban már a Székesfehérvári járáshoz is tartozik a település. 1431 magyar lakossal rendelkezik az 1910-es években, akik mind reformátusok és katolikusok.⁶¹ Az első világháborúban 52 fő vett részt Soponyából. Ebből 32-en vesztették életüket és 9-en megsérültek.⁶² Az első világháború után Soponya jogállása nagyközség maradt és Fejér vármegyéhez tartozott Trianon után is.⁶³ Bár népességének száma a háborút követően csökkent, 1926-ra már csak 1491 főt számoltak, 316 házzal. A terület azonban nőtt, 2875 katasztrális holddal rendelkezett Soponya. Vallását tekintve még mindig református az anyaegyház és római katolikus a leányegyház. A törvényszék, járásbíróság, telekkönyvi hatóság és adóhivatal Székesfehérváron, míg a csendőrség Nagylángon található. Már vasúti útvonalat is számon tartanak, Budapest és Tapolca útirányon át. A posta vezérigazgatóság Budapesten a XXI. kerülethez tartozott.⁶⁴

A második világháborúban németellenes felkelést szerveztek a település lakói, azonban a Gestapo elhurcolta vezetőiket és kivégeztette őket árulásért. 1944. december 8-án szabadul fel Soponya, majd 1945 februárjában visszafoglalták a németek, a hónap végén azonban újra felszabadul, a háborúnak vége, amely 160

⁵⁹ KÉP 8

⁶⁰ TÁBLÁZAT 3

⁶¹ LELEKES 2011. 604. P.

⁶² URBÁNYI 1995. 20. P.

⁶³ HELYSÉG 1926. 252. P.

⁶⁴ HELYSÉG 1926. 252. P.

emberáldozatot követelt.⁶⁵ 1944-re a lakosság száma mégis nagyot nőtt és a terület is megháromszorozódott 8740 katasztrális holdra.⁶⁶ Feltehetjük a kérdést, hogy ennek mi áll a hátterében. 1936-ban Soponya és Nagyláng települések egyesültek egymással.⁶⁷ Az egyesülés körülményeiről annyit tudunk, hogy Soponya a maga 2543 katasztrális holdjával és 1431 magyar lakosával 1936. január 1-jével bezárólag egyesült a Csőszi major, János major, Kisláng, Loob, Péter szállás, Tarnócza, Új-major és Világos-major pusztákkal illetve Nagyláng településsel.⁶⁸ Így már megmagyarázható, hogy az 1944-es forrásban miért olyan magas a lakosság és terület nagyságának száma. A pénzügy, a törvényszék, a járásbíró és közjegyző továbbra is Székesfehérvárhoz tartozik, viszont a csendőrség átkerült Abára. A vasúti állomásról pontosabb leírást kaphatunk, állomásként a 11,2 km-re lévő Szabadbattyánt jelöli meg a forrás, legközelebbi megálló. A postamester által kezelt postahivatal pontos nyitva tartását is megismerhetjük.⁶⁹

A második világháború után 1973-ban már Népköztársaság van Magyarországon, már nem Fejér vármegyéről, csak simán Fejér megyéről beszélhetünk, ám a Székesfehérvári járás még mindig megvan. Soponya jogállását tekintve azonban önálló tanácsú község lett. A háborús évek következményeként könyvelhetjük el a lakosság alig növekvő létszámát, 2439 főt, 558 lakóházat és 600 lakást számoltak ebben az évben. Vallásról már nincsenek információink. A terület 4994 hektár, amely majdnem megfelel a mai területnek. A település lakóhelyeinek távolsága kb. 3 km a központtól, amelynek belterülete mezőgazdasági üzemi készenléti vagy szolgálati lakótelep, illetve lakóhely. A vasútmegálló még mindig Szabadbattyán, azonban már közlekedik autóbusz. Soponya külterületeihez sorolnak két erdészházat, egy erdészlakot és egy kis pusztát is. Postahivatal működik és a település irányítószáma is megjelenik, mint 8123. A telefonjelet is már ismerjük, amely 07053104.⁷⁰ 1977-re a lakosság ismét lecsökken 2263 főre, a terület nagysága azonban megmarad. Ezen kívül csak a már korábban említett telefonkódot ismerteti a forrás.⁷¹

⁶⁵ URBÁNYI 1995. 22. P.

⁶⁶ HELYSÉG 1944. 520. P.

⁶⁷ HELYSÉG 1973. 1003. P.

⁶⁸ GYALAY 1997. 763. P.

⁶⁹ HELYSÉG 1944. 520. P.

⁷⁰ HELYSÉG 1973. 720-721. P.

⁷¹ HELYSÉG 1977. 45. P.

Napjainkra a 2008-as adatok szerint Soponya lakossága már csak 2064 fő, 686 házzal. A területe csupán két hektárral nőtt 4996 hektárra.⁷² Vagyis összességében megállapíthatjuk, hogy a mai Soponya nagyközség, Fejér megyében az Abai kistérséghez tartozik, majdnem 5000 hektár területtel és több mint 2000 lakossal rendelkező 100%-ban magyar település.

Soponya címere

Végül érdekességképp szeretném ismertetni a település címerét⁷³. A címer alapja egy háromszögpajzs, amely nem csak vágva, de hasítva is van, így kapjuk meg a felnégyelt 4 részt. Az első mező zöld színű, közepén egy aranszínű nyolcágú csillaggal, amely a település református lakosságát jelzi. Ugyan így a negyedik, szintén zöld mező aranszínű keresztje a katolikus lakosságot jelképezi. A kimaradt második és harmadik vörös mezőkben ezüstsínű, hullámos pólák láthatóak, melyek a községen átfolyó Nádor-csatornát és Malom-csatornát ábrázolják. Ezzel azonban még nincs vége a címer elemzésének, ugyanis a pajzs közepén találunk még egy háromszög alakú, úgynevezett szív-pajzsot. Kék alapjában található 5 darab arany búza, és kétoldalt egy ezüst ekecsoroszllya és egy ekevas, melyek véleményem szerint a település mezőgazdasági tulajdonságaira utalhatnak. Végül a pajzs tetején található a Zichy család címerének arany koronája, ezzel jelezve, hogy a község a Zichy család birtoka volt. A pajzs alatt egy világoszöld szalagon díszelleg a település neve, Soponya.⁷⁴

Bibliográfia

Szakirodalom

⁷² HELYSÉG 2008. 50. P.

⁷³ KÉP 1

⁷⁴ INTERNET 3

- ÁDÁM 1959.** DR. ÁDÁM LÁSZLÓ-MAROSI SÁNDOR-DR. SZILÁRD JENŐ: *A Mezőföld természeti földrajza*. II. kötet. (Földrajzi monográfiák II.) Bp., 1959.
- ÁDÁM 1967.** DR. ÁDÁM LÁSZLÓ: *A dunai Alföld*. (Pécsi Márton: Magyarország tájföldrajza 1. köt.) Bp., 1967.
- BÓNA 1971.** BÓNA ISTVÁN: *A népvándorlás kora Fejér megyében*. (Fejér megye története az Őskortól a Honfoglalásig 5.) Székesfehérvár, 1971.
- CSÁNKI 1897.** CSÁNKI Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. III. köt. Bp., 1897. 345. p.
- GYÖRFFY 1987.** GYÖRFFY György: *Az Árpád-kori Magyarország történelmi földrajza*. II. köt. D–Gy. Doboka, erdélyi Fehér, Esztergom, Fejér, Fogaras, Gömör és Győr megye. Bp., 1987. 403. p.
- FÉNYES 1851.** FÉNYES Elek: *Magyarország geographiai szótára, mellyben minden város, falu és puszta betűrendben körülményesen leíratik*. I. köt. Pest, 1851. 82. p.
- GYALAY 1997.** GYALAY Mihály: *Magyar igazgatástörténelmi helységnévlexikon*. A magyar honfoglalás tizenegy évszázados jubileumára helyreállított teljes szövegű, a Mohács előtti adatokkal kiegészített, s a mindenkori főhatalmak és azok területi igazgatásaihoz alkalmazkodó. 2. kiad. 1-2. köt. Bp., 1997.
- KISS 1988** KISS Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. II. köt. 4. kiad. Bp., 1988. 489. p.
- LELKES 2011.** LELKES GYÖRGY: *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Bp., 2011. 604. p.
- TELEKI 1863.** TELEKI József: *Hunyadiak kora Magyarországon*. VI. köt. 1. rész. Pest, 1863. 146-147. p.
- URBÁNYI 1995.** URBÁNYI BÉLA: *A falu (Soponya és Nagyláng) története a kezdetektől 1945-ig*. In: *Szülőföldünk-Soponya*. 2. kiad. Székesfehérvár, 1995.

Források

- BARANYAI 1920.** BARANYAI BÉLA: *Magyarország helységeinek 1773-ban készült hivatalos összeírása. Lexicon locorum regni Hungariae populosorum anno 1773 officiose confectum.* Bp., 1920. 9. p.
- DLDF 2223** DLDF 2223 – 1324-01-19, I. Károly király adta ki.
- DLDF 42150** DLDF 42150 - 1380-04-17, Fehérvári konvent.
- FEJÉR 1987.** SZASZKÓNÉ SIN ARANKA: *Fejér megye (1773–1808).*(Magyarország történeti helységnévtára). Bp., 1987. 38. p.
- FÉNYES 1836.** FÉNYES ELEK: *Magyar országnak s a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geographiai tekintetben.* I. köt. Pest, 1836. 82. p.
- HELYNÉVTÁR 1863.** *Magyarország helynévtára. A különféle kormányzati ágak szerinti beosztás kimutatásával mint az 1863. év elején fennállott. Orts-Lexicon des Königreichs Ungarn. Mit Bedachtnahme auf die verschiedenen Zweige der Verwaltung wie solche am Anfang des Jahres 1863.* Pest, 1863.
- HELYSÉG 1888.** *Magyar korona országainak helységnévtára.* Az országos magyar királyi statisztikai hivatal támogatása és ellenőrzése mellett szerkeszti Dr. Jekelfalussy József. Bp., 1888. 79. p.
- HELYSÉG 1926.** *Magyarország helységnévtára.* Bp., 1926. 252. p.
- HELYSÉG 1944.** *Magyarország helységnévtára.* Bp., 1944. 520. p.
- HELYSÉG 1973.** *A Magyar Népköztársaság Helységnévtára* Bp., 1973. 720-721. p. és 1003. p.
- HELYSÉG 1977.** *Központi statisztikai hivatal: A Magyar Népköztársaság városainak és községeinek névtára 1977.* Bp., 1978. 45. p

- HELYSÉG 2008.** *A Magyar Köztársaság Helységnévkönyve 2008. jan. 1. Gazetteer of the Republic of Hungary 1st January 2008.* Bp., 2008. 50. p.
- INTERNET 1** http://dinp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=menu_752
- INTERNET 2** http://dinp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=menu_752
- INTERNET 3** <http://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzat-soponya.shtml>
- LIPSZKY 1808.** LIPSZKY Joannes: *Repertorium locorum objectorumque in XII. tabulis mappae regnorum Hungariae, Slavoniae, Croatiae et confinium militarium magni item principatus Transylvaniae.* Buda, 1808. 601. p.
- LUDOVICUS 1828.** NAGY Ludovicus: *Notitiae politico-geographico-statisticae inclyti Regni Hungariae, partiumque eidem adnexarum.* Tom. 1–2. Buda, 1828. 23. p.
- STATISZTIKA** KÁLLAY ISTVÁN - KOVACSICS JÓZSEF: *Fejér megye.* (Magyarország történeti statisztikai helységnévtára). XIII. köt. Bp., 1998.= A Fejér megye kötet nem volt meg egyik könyvtárban sem, ahol tag vagyok.
- VÁLYI 1799.** VÁLYI ANDRÁS: *Magyar Országnek leírása. Melyben minden hazánkbéli Vármegyék, Városok, Faluk, Puszták; uradalmak, fábrikák, huták, hámorok, savanyú, és orvosló vizek, fürdőházak, nevezetesebb hegyek, barlangok, folyó vizek, tavak, szigetek, erdők, azoknak hollételek, Földes Urok, fekvések, történettyek, különbféle termésbéli tulajdonságaik, a' betüknek rendgyek szerént feltaláltatnak.* III. köt. Buda, 1799. 272. p.

MELLÉKLETEK

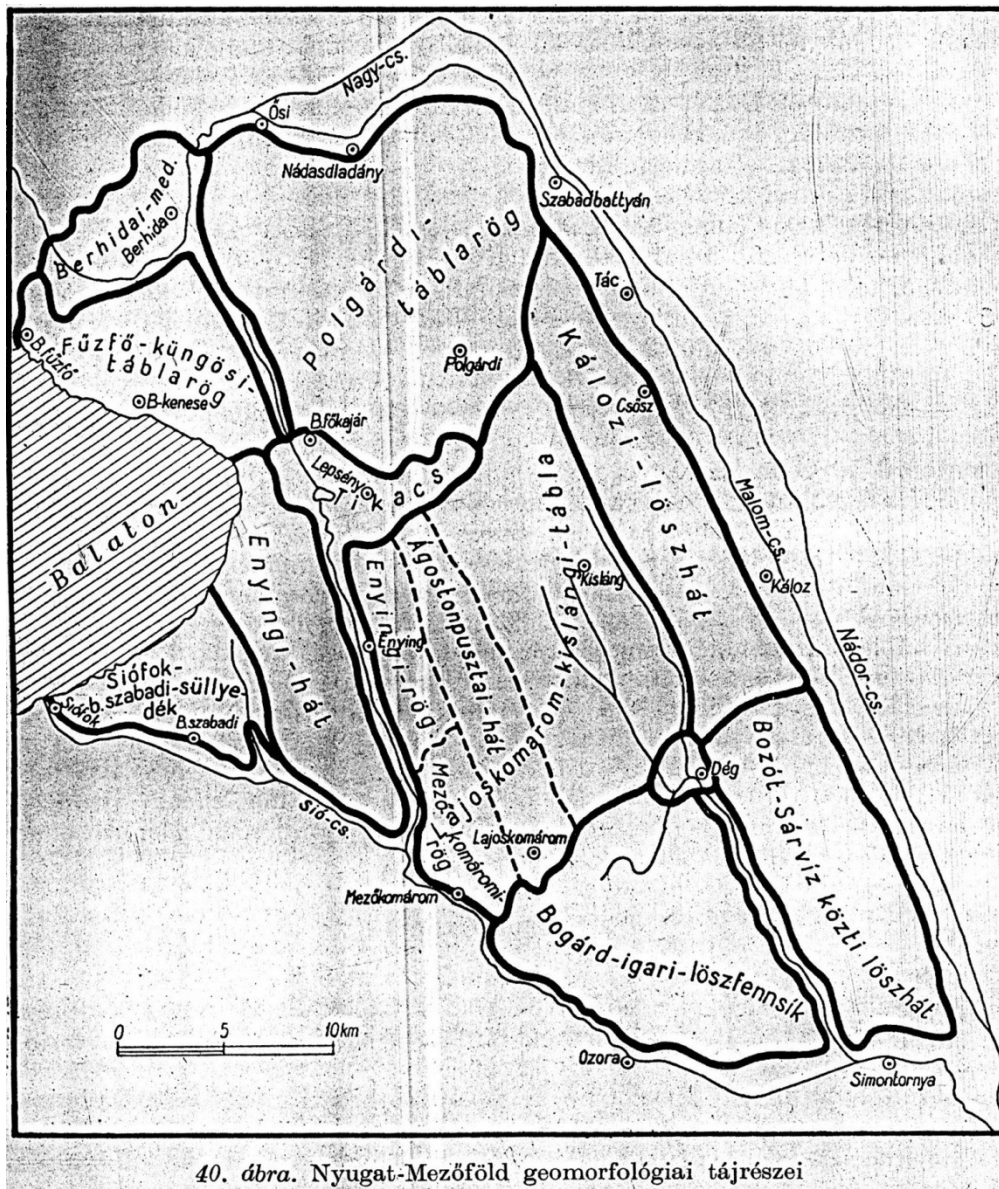
Képek

KÉP1

<http://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzat-soponya.shtml>

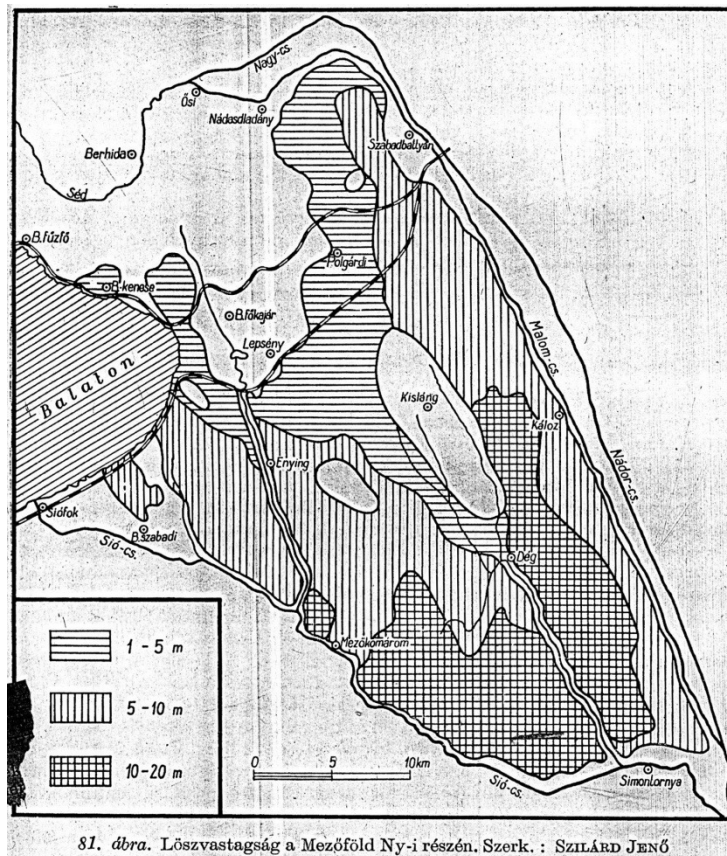
KÉP2

DR. ÁDÁM LÁSZLÓ-MAROSI SÁNDOR - DR. SZILÁRD JENŐ: *A Mezőföld természeti földrajza*. II. kötet. (Földrajzi monográfiák II.) Bp., 1959. 116. p.

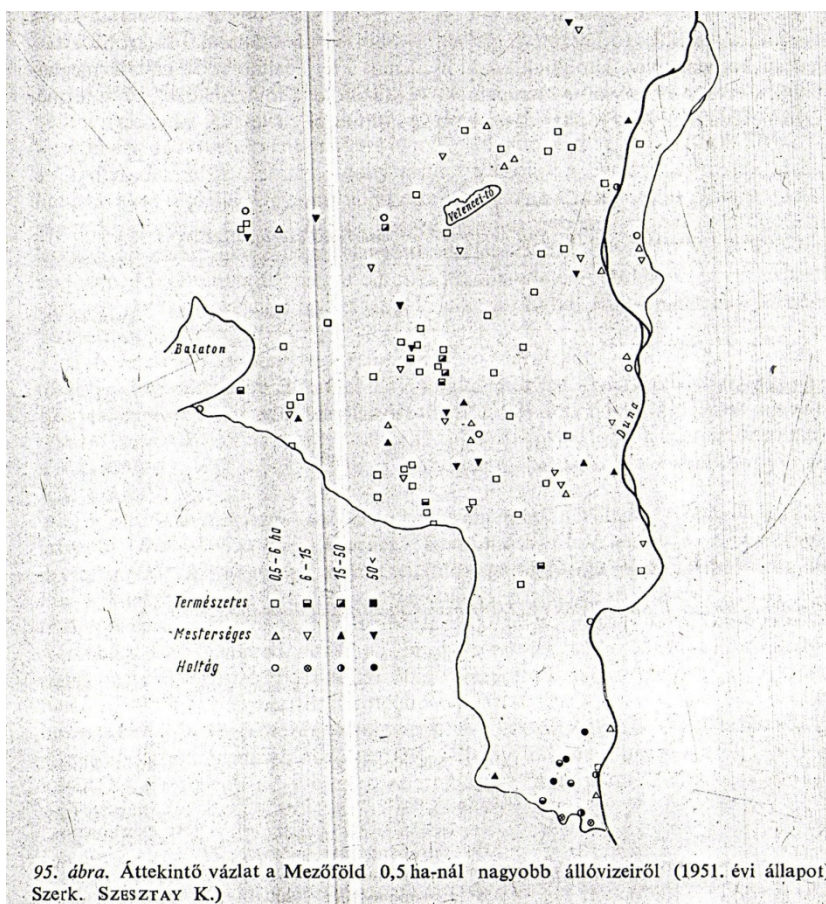
KÉP 3

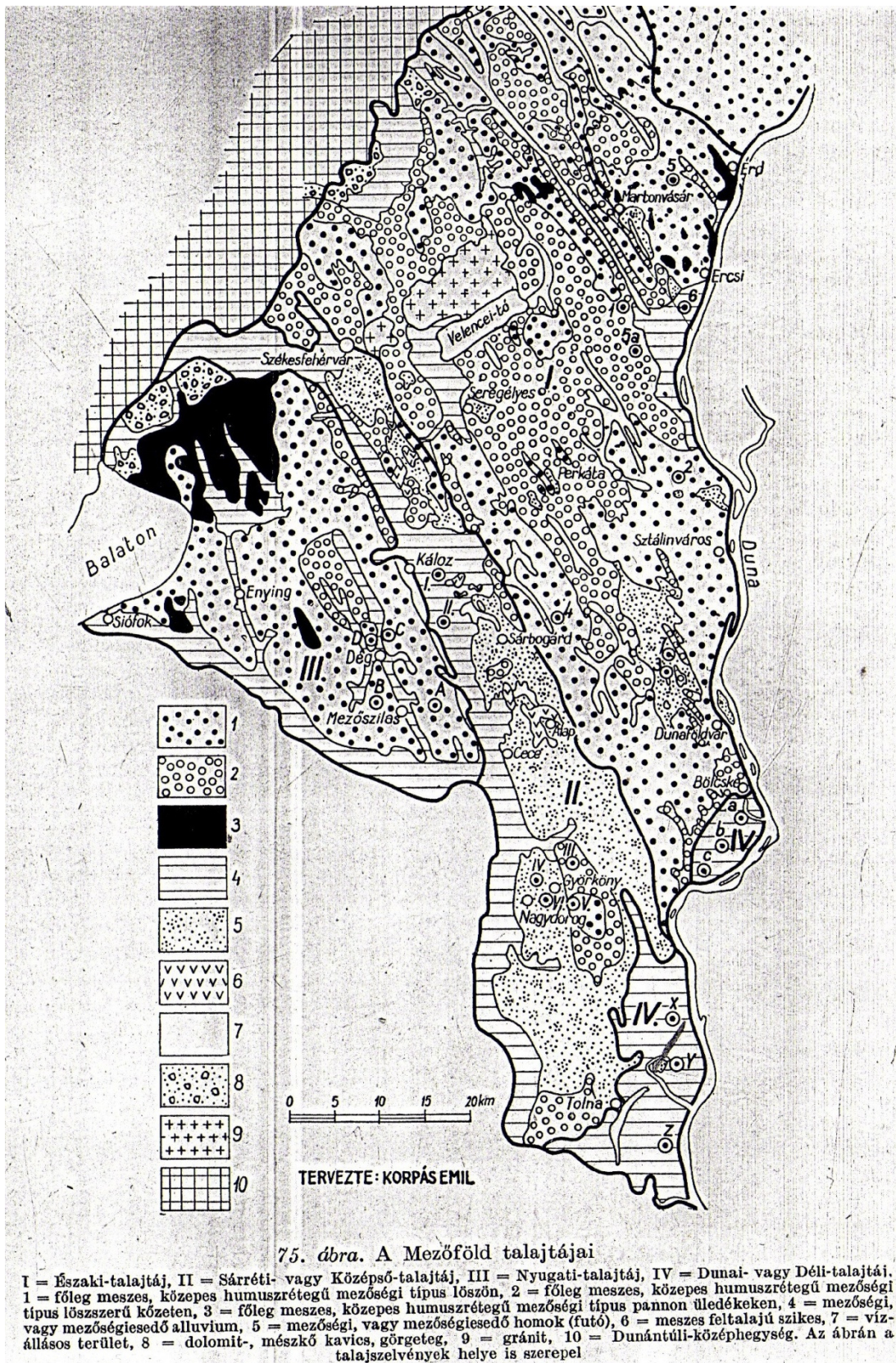
DR. ÁDÁM LÁSZLÓ-MAROSI SÁNDOR - DR. SZILÁRD JENŐ: *A Mezőföld természeti földrajza*. II. kötet. (Földrajzi monográfiák II.) Bp., 1959. 416. p.

KÉP 4

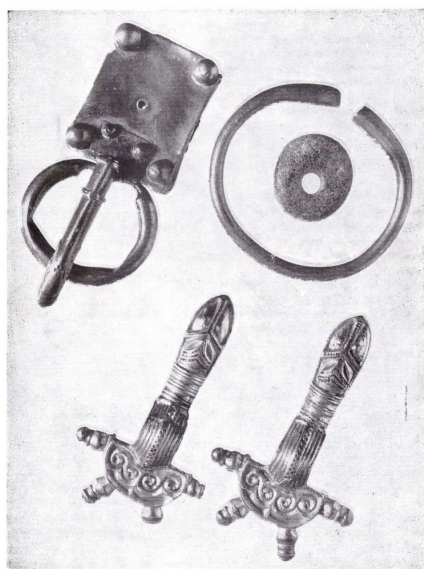
DR. ÁDÁM LÁSZLÓ: *A dunai Alföld.* (Pécsi Márton: Magyarország tájfldrajza 1. köt.) Bp., 1967. 280. p.

KÉP 6

BÓNA ISTVÁN: *A népvándorlás kora Fejér megyében.* (Fejér megye története az Őskortól a Honfoglalásig 5.)

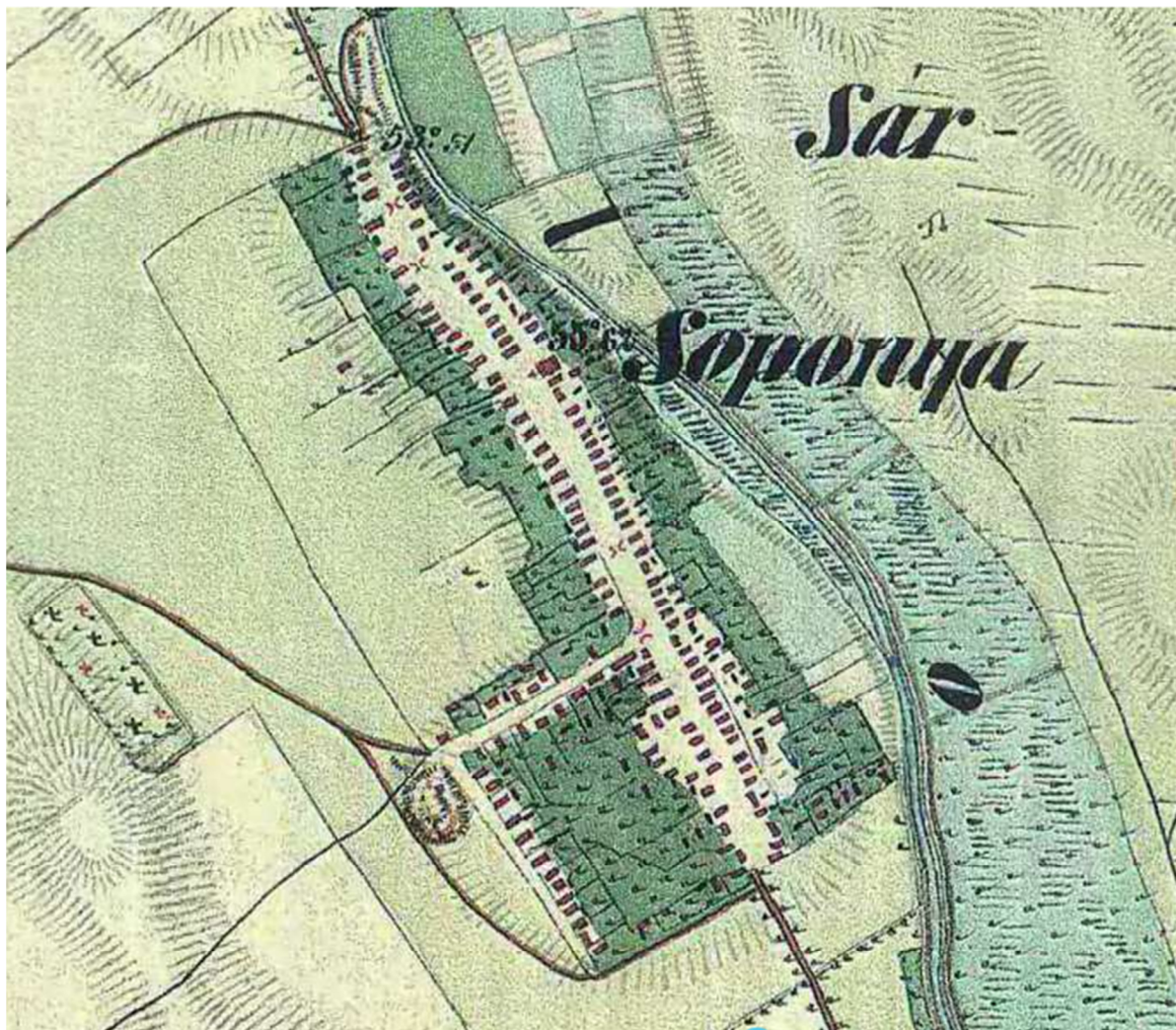
9. kép: Germán nő ékszerei, Soponya

Székesfehérvár. 1971. 73. p.

KÉP 7

II. Katonai felmérés <http://mapire.staatsarchiv.at/hu/>

Táblázatok

Táblázat 1 Soponya adatai 1773 és 1808 között. Saját készítésű táblázat a megjelölt források alapján.

Forrás éve	1773⁷⁵	1799⁷⁶	1808⁷⁷	1773-1808⁷⁸
Megye	Albensis Comitatus	Fejér vármegye	Albensis Comitatus	Fejér megye
Járás	nincs adat	nincs adat	nincs adat	Sármelléki járás
Név	Soponya			
Jogállás	Pagus/Falu			
Nyelv	Magyar			
Birtoklás	nincs adat	Gr. Zichy uraságé	nincs adat	Gr. Zichy János özvegye Luzsénszky Terézia birtoka
Népesség	nincs adat	nincs adat	nincs adat	979
Ház	nincs adat	nincs adat	nincs adat	134
Háztartás	nincs adat	nincs adat	nincs adat	169
Vallás	Helveticae	Lakosai katolikusok és reformátusok	nincs adat	71 római katolikus ? református és evangélikus, 5 izraelita + székesfehérvári püspökség
Egyéb	Határa gazdag	nincs adat	nincs adat	nincs adat

⁷⁵ BARANYAI 1920.

⁷⁶ VÁLYI 1799

⁷⁷ LIPSZKY 1808

⁷⁸ FEJÉR MEGYE 1987

	termésű			

Táblázat 2

Soponya adatai 1828 és 1888 között. Saját készítésű táblázat a megjelölt források alapján.

Forrás éve	1828 ⁷⁹	1836 ⁸⁰	1888 ⁸¹
Megye	Székes Fejér vármegye	Fejér vármegye	Fejér vármegye
Név	Soponya		
Járás	nincs adat		Székesfehérvári járás
Jogállás	Pagus/Falu		Nagyközség
Nyelv	Magyar		
Birtoklás	nincs adat	Földes ura Gróf Zychy János örököseié.	magyar
Népesség	1600	nincs adat	1559
Ház	154	nincs adat	248
Terület	nincs adat		2525 katasztrális hold
Vallás	Helvetiae Confessionis Addictos 230 római katolikus 1361 református 9 izraelita	református anyaegyház 240 katolikus, 1397 református 12 zsidó	református anyaegyház római katolikus leányegyház
Egyéb	nincs adat	A sárvíz csatornája mellett. Nagy határa róna és termékeny.	Törvényszék, járásbírószék és adóhivatal Székesfehérváron.

⁷⁹LUDOVICUS 1828.

⁸⁰FÉNYES ELEK 1836.

⁸¹HELYSÉG 1888.

		Sok rét és legelő, Szőlőskertek, virágzó marha és juhtenyésztés.	69es hadkiegészítési terület 17 honvéd féldandár 53 népfelkelési járás szám Postaállomás

Táblázat 3

Soponya adatai 1926 és 2008 között. Saját készítésű táblázat a megjelölt források alapján.

Forrás éve	1926⁸²	1944⁸³	1973⁸⁴	1977⁸⁵	2008⁸⁶
Megye	Fejér vármegye	Fejér megye			
Járás	Székesfehérvári járás				nincs adat
Név	Soponya				
Jogállás	Nagyközség		Önálló tanácsú község		nincs adat
Nyelv	Magyar				
Népesség	<i>1491</i>	<i>2320</i>	<i>2439</i>	<i>2263</i>	<i>2064</i>
Ház	<i>316</i>	<i>448</i>	<i>558</i>	nincs adat	<i>686</i>
Háztartás	nincs adat		<i>600</i>		nincs adat
Vallás	református anyaegyház katolikus leányegyház	anyaegyház római katolikus és református	nincs adat		
Terület	2875 katasztrális hold	8740 katasztrális hold	4994 hektár	4994 hektár	4996 hektár

⁸² HELYSÉG 1926. 252. P.

⁸³ HELYSÉG1944. 520. P.

⁸⁴ HELYSÉG 1973. 1003. P.

⁸⁵ HELYSÉG 1977. 45. P.

⁸⁶ HELYSÉG 2008. 50. P.

Egyéb	törvényszék, járásbíróság, telekkönyvi hatóság, adóhivatal Székesfehérváron, csendőrőrs Nagylángon, postamester által kezelt postahivatal, Budapest-Tapolca vasúti vonal, Utolsó táviroda hivatal Nagyláng, Posta vezérigazgatósg Budapest XXI./1.	pénzügyigazgatóság, törvényszék, járásbíróság és közjegyző Székesfehérváron, csendőrőrs Abán, vasúti állomás Szabadbattyán 11,2 km-re, postamester által kezelt postahivatal, távbeszélő, korlátolt nappali szolgálat, hétköznapokon 8-12 és 14-18 óráig, vasárnapokon, a Gergely naptár szerinti vörös betűs ünnepnapokon és március hó 15-én 8-11 és 14-15 óráig, ezen kívül a távbeszélő központok mindennap 20-21 óráig csak az előfizetők részére távbeszélőkapcsoló-szolgálatot tartanak. székesfehérvári vasúti vonal	település jellege, távolsága a központi belterülettől 3,0 km a lakott helynek. Központi belterület, mezőgazdasági üzemi készenléti vagy szolgálati lakótelep, illetve lakóhely, vasútállomás megálló Szabadbattyán, 12,0 km távolságra, autóbusz Soponya, külterületek – erdészház 1. 4 fő, erdészház 2. 2 fő, erdészlak 4 fő, kispusztá 5 fő. Egyesítések: Soponya+Nagyláng=Soponya 1936 Postahivatal hétköznap 8-16 vagy 9-17 óráig nyitva irányítószám	nincs adat	Kistérségi kód 3708 Közjegyzőségi kód 1.

		Nagykanizsa, postaigazgatóság Budapest.	8123 Telefonjel 07053104		